

4324.
1706, 10. 8. 20
B3

L. D. B. V.
DISSERTATIO JVRIDICA

De

PROCVRATORIS OBLIGATIONE

SI FINES MANDATI EXCEDIT
PRÆCIPUE

QVA CREDITORIBVS TENETVR,
IN PROCESSV SVBHASTATIONIS,

QVAM
RECTORE MAGNIFICENTISSIMO
SERENISSIMO PRINCIP E AC DOMINO,
DOMINO

GVLIELMO HENRICO
DVCE SAXONIÆ, JVLIÆ, CLIVIM, MONTIVM,
ANGARIÆ, GVESTPHALIÆ, & reliqua
DVCATVS ISENACENSIS HÆREDE
CONSENSV INCLYTÆ FACVLTATIS JVRIDICÆ
IN ACADEMIA JENENSI

SVB PRÆSIDIO

D. JO. PAVLI KRESSII,
PVBLICO ERVITORVM EXAMINI
SVBMISIT
CHRIST. FRID. DE TODEN,
EQV. SAXO-LAVENB.

AVTHOR.

D. XXIV. DECEMB. 1706 CVI.

JENÆ, LITERIS MVLLERIANIS.

15

G D A N
DISSESTITATIO IURIDICA
Dicitur

PROCARATORIS
OPEREVITONIS
SI FINIS MUNDI EXCEDIT
PRECEPISDicitur

QVA CREDITORIBAS TENTAR,
IN PROCESSA SAVIATATIONIS

RECUTORIS MAGNITUDE TERRIMOS
TERRAM VULGARE AE DOMINA
DOMINA

GALLIFORME HENRICO
Dicitur SAXONIA LITTA CUNUM MONTUM
ANORUM GALLIFORMEDicitur
DACIUS SENICUS HERDE
COWICUS INCALITE EXQUINTUS ARBICUS
IN AGEDOMU LINANTI

Dicitur LVRIDI
Dicitur PATRI KRESSII

BARBICUS PRUDIGORUM EXAMINUS
SABRIMUS

CHRISTI FIDES DE TOPDEN
FON SAVIO TIVANUS

AUTHER

Dicitur XXII DECIMUS IN DE CAY

JANUS FILIUS MALLETTINUS



llorum opera in nostris peragen-
dis negotiis utimur, ad hæc duo
summatim genera redire viden-
tur, quod vel instrumenti meri
habeant rationem, citra ullam
libertatem ac potentiam, è pro-
prio mentis judicio, aliquid cir-
ca modum gestioñis definiendi,
vel quod in iis simul solertia & intellectus sagacitas
requiratur, ad dispiciendum, quid cum nostro con-
stituentium commodo stare possit, & quid respuat
idem. Prioris classis sunt nuncii & tabularum perla-
tores. Posteriorem verò proxenetae & mandatarii
subeunt. Proxeneta & mandatarius, quomodo sint
secernendi, ab aliis aliter exponitur, sed his exami-
nandis immorari, supersedemus, qui, ni prudentia
suadeat, suoquemque abundare sensu pati possumus.
Itaque hoc saltim pro maxime conspicua utriusque &
mandatarii & proxenetae differentia annotamus, quod
ille uni inserviat, unius emolumento studeat, proxe-

A

neta

neta verò alterum alteri, venditorem emtori, hunc illi conciliet, bona fide utriusque præstet operulam & ministerium. Neque enim quod prima fronte videatur, gratuitò semper exequitur mandatum procurator, neque ubique accipit proxeneta Φιλανθρωπον. Sic uti nec illud universum deprehenditur, quod proxeneta personæ publica auctoritate constitutæ sint, mandatarii verò à partibus eligantur. Simus igitur unico nostro discrimine contenti.

§. 2.

Enimverò de personarum omnium ministerialium juribus nunc exponere animus non est. Licet supersint forte controversiae, in quibus ingenii aciem non sine fructu exercere quis posset. Sic speciatim de nuncio & procuratore quæcum solet, an si, qui misit utrumque, revocet, quod antea ipsis in mandatis dedit, nihilominus obligetur, si hi non attenta revocatione ad eum, ad quem primitius ablegabantur, obstinato veluti animo ire pergent, & antiquata commissa exponant, isteque eadem nil mali suspicatus acceptat? Mire ferè hic solet distingui, & subdistingui. Sed si *ως* & *παρεδρός* quid desuper sentiendum dicere fas est: secernenda venit revocatio ad principalem directa, ab ea, quæ nuncio & procuratori tantum orig tenus intimabatur. Priori easu videndum, an *επτά* erit oblatum post revocationem intellectam, & nulla nasceretur obligatio. An verò antea tale quid factum, & tunc indemnus servandus erit, sin ex acceptatione damnum aliquod fuerit perpetuus. Ipsius vero promissi vis ultrò evanuit, cum post revocationem

nem

36 (3) 5

nem non amplius extiterit voluntas, quæ potuisset acceptari, Quod si autem ad missos solos oratio sit concepta ruris examinandum erit, an simul, omne illud, quod ipsis dedimus, ad faciendam tertio de sua misione fidem, ipsis iterum abstulerimus, an vero tale signum, quod tertium seducere poterat, relictum fuerit nostra incuria, Sed quod si nullum signum ipsis datum? & tunc de variis instituenda erit inspectio, an missus fuerit tabellio publicus, an homo a nobis ad talia expedienda delegari solitus, an tertius quispiam imo & plures circumstantiae, quas suggerit speciale factum considerandæ.

S. 3.

Itaque de solo procuratore disquiremus, & quamvis infrà dicenda ostenderint fieri sèpe ut homines versuti transmutata veluti persona procuratoris, sub internuncii, proxenetæ &c. forma in scenam prodire audeant, paucis tamen ibidem demonstrabimus, nothum & adscitum esse, quo se induunt habitum. Porro ipsis quoque procuratorii muneris explicatio integra scriptioris nostræ fines excedens quippe, ad solam questionem, an procurator tertio obligetur, restringenda erit. Ubi tamen non id tractandum venit, an procurator obligetur, si furtum committat in ædibus tertii, si injuria afficiat, si convitiis proscindat vel grave damnum det, aut similiter delinquat. De his enim, quorum solntio cuivis patet, dispicere vel le, operam ludere esset. Igitur quo sensus tandem problematis magis evadat perspicuus; brevibus perpendam, an procurator extra fines mandati proprio

ausu licitum cætera negotium gerens & contrahens,
tertio, cui aliæ principalis, si ratihabisset, obligatus
fuisset, non teneatur tanquam ex proprio pacto? Im-
primis si accedant hæ circumstantia, quod tale quid
promittere non erubuerit, quod æqui bonique non
consulturum esse mandantem, vel sciebat, vel per vul-
garissimæ prudentiæ regulas scire pôterat. Item, si
adeò pertinaciter in defensione promissi sui perseve-
ret, ut alios, qui in locum ipsius successuri & contra-
stam, licet ratione paululum alia obligationem re-
cepturi erant, admittere nolit? Verum quo sibi nihil
impossibile esse, quo quadrata rotundis se non citra
elegantia speciem miscere posse ostenderet, cum ter-
tio suum exigente, litigium continet, sententiam de-
finitivam expectet, & reliqua.

§. 4.

Age consulamus paulisper sanæ rationis jura,
quid statuunt de quæstione. Scimus quod homines se-
cundum naturalia principia à philosophis dupliciter
considerari soleant, vel in statu libertatis, vel, prout
sub communi quodam imperio coaluerunt. De singu-
ulis ergo seorsim. Verum de primo mihi disquisi-
turo, audio acclamare magnum Malmesburensem
philosophum Hobbesium, aut ut verosimilius loquar,
recentiores Hobbesizantes. Quid opus est? ajunt
quæstione, cuivis in quæmvis quævis licita sunt, utut
vel maximè non intercesserit negotium aliquod, in-
volvit status naturalis jus omnium in omnia. Quid
ergo opus de procuratore quæsivisse, finge inter eum
& tertium, ad quem mittitur, non intervenire synal-
agma,

5 (5) 5

Iagma, exposita tamē sunt tertii arbitrio omnia,
quæ possiderit, occupet itaque, quæ ipsi videntur ē re
fia esse, aut res inter cæteras eligat & dicat: Tu
mihi sola places. Ast verò, quia hæc secta, an status
naturalis, an hujus mira descriptionis pertæsa, non
definiō, quærendam esse partem suadet, ubi habere
potest & minimè vult, ut in libertate ista nimis effre-
ni persistamus, spero fore, ut non acerbe sit latura,
si ego in civili statu constitutus aliorum de statu li-
berratis conceptus sequar. Quæ enim *l. i. c. i. §. 5.*
tradit, quod non tantum contra contendere sed etiam
hoc ipsum non consentire odiosum sit, id de aliorum
moribus intelligi debere, non de Hobbesii, aut disci-
pulorum ejus, adeò credo, ut scriptorem vitæ ipsius
insigniter lapsum existimem, qui ipsum inter dispu-
tandum incaluisse & ad iram concitatum fuisse, satis
audacter memoria prodere non veretur.

§. 5.

Aliorum igitur scrinia excutiens deprehendo,
magno doctrinæ juri naturalis emolumento, funda-
menta hujus disciplinæ, prout de libertatis statu præ-
cipiunt, ad trigam præceptorum reducta esse, tūm-
fidem esse servandam, neminem lädendum, nemí-
nem injuria afficiendum, inculcarī solet. Quod di-
sputatur reliquum, quod assertur copiæ rationum ul-
terioris, id ad declamationes oratorias Rhétorum & ad
ditanda Dialecticorum Philosophemata remittendum;
Ali enim gloria ducunt, laudique dant, argumentorum

confiduisse farraginem & cuiusvis farinam vel ex aere
 arreptas rationes cumulasse. Unum idemque esse rati-
 five actionem inutilem sive incommodam, sive minus
 honestum, sive denique injustam esse, probare aggredie-
 ntur. Pro commodo nihilominus, utili, honesto
 & justo, commodum ipsis accedit, eosdem ut Logice
 loquar, adinvenisse medios terminos. Sed missis in-
 epiis, ad statum questionis nostrae. Quorsum ergo
 referimus procuratorem nostrum modo supra descri-
 pto promittentem. Sane ad classem primam, cur
 non referam, quid obstat, non video. Ast dicas: non
 suo nomine pactus est, sed alieno suam adstrinxit si-
 dem. Ergo cum de pactis principio connectere po-
 teris tuam conclusionem. Est enim pactum duorum
 pluriumve in idem placitum consensus, verbo: pa-
 ctum dicitur a pacientibus, seu iis, qui pacisci vo-
 lunt. Attamen nihil muto, qui fines, mandati super-
 greditur, cuius, uti supponendum, tenorem optimè
 habet perspectum, is naturaliter frustra agere velle
 censendus non est, sed propriam fidem interponere.
 Accedit, quod mandatarius ad amoliendum a se factum,
 & transferendum in mandantem, de istius volunta-
 te docere debeat. Ut non inuste dicere possis,
 quemvis mandatarii admitti, ex natura negotii ta-
 citè, sub hac conditione, ut ratificationem procuret.
 Unde & legibus humanis occasio nata mihi videtur,
 pecuniarem cautionem circa hoc argumentum exigendam.
 Igitur nullam iniquitatem redolebit, si tertius
 ad hoc eum velit adstringere, vel si videt, a mandan-
 te suum obtineri non posse, ut ipse legibus contra-
 ctus

ctus satisfaciat adigere conetur. In hunc sensum utique gesta mandatarii accipere possumus, quod non actum nullum, sed firmum ac validum, inire voluerit, quod bisfariam sit, vel, ut efficiat, ut mandans approbet, vel ut ipse stet conventis. Addas & hoc, quod qui promittit, nomine alicujus tertii, idem agat, ac qui dicit, se effecturum, ut à tertio quid præstetur. Quis autem tertio nolente absolveret primum taliter promittentem: nisi specialis adesset circumstantia, suadens, saltim ad summum conatum quempiam se obligasse, e. g. si pauper de magna pecunia vi hac ratione procuranda fuisset locutus. Imò sicuti juramentum non exponendum pro arbitrio jurantis captiose, sed ex mente ejus, qui illud detulit: ita etiam officii procuratorii explicatio desumenda ex eorum mente, qui cum eo contrahunt, qui pro procuratore eum, i. e. pro persona, quaž principalis voluntatem & approbationem procurare posset ac deberet accipiunt. Talis enim quivis judicandus, qualis in foro seu publice apparere voluit.

§. 6.

Sed instas: quilibet optimus verborum suorum interpres, jurat mandatarius Jovem lapidem, se ne per somnium quidem cogitasse de procuranda ratihabitione, multò minus quod in casum, si deficiat ipse teneri velit. Quid enim ipsi cum hoc onere? tertius ipse suum negotium agat, & de suo commodo sollicitus sit. Verùm quæso te, an illudere voluit per proterviam tertio? an inani spe & falso lactare gaudio,

quo

quo habeat, quod rideat? hoc profecto casu nova accedit ex capite injuria obligatio, quam si tertius gratis devorare nolit, sed præter exactionem promissi insigni malo mulctet perulantiam, frustra de violata justitia movebuntur querimonia. Ita tamen me non dimittis. Quid, ais, obtinebit, si illudere noluit, si bona fide egit? Resp. quivis negotium gerens debet ipsius vim ac potestatem nosse, debet intelligere quæ inde sequantur obligationes; ni infans sit, aut defectu alio intellectus laboret. Ergo decisio questionis desumenda erit ex iis, quæ numero anteced. disserimus. Reddetur sane si ita cum eo naturale jus agere dicas imposterum curatior paulò & ad vitam socialem aptiori. Cum si ipsum, absolvendum censes, ignavia, dolis, fraudulentia & aliis vitiis, maximè noxiis pabulum præberes. Unde vides, & ex iis capitibus, quod utilis, commoda & proficia sit, sententiam nostram commendari posse. Quod in eorum gratiam interdum non est negligendum, qui sèpè numero intactis rationibus alicujus sententia, ad pericula ejus devolvuntur, & ima summis, si admittatur mistum iri, per consequentias suas evincere allaborant.

S. 7.

Jam commonstratum est, quomodo ex pacto vel injuria obligetur procurator, videamus & de capite laisionis. Verum hic omni disputatione supersedere licet, ed, quod damni pensandi regula à quovis restitutionem exigat. Ergo & procurator noster, quem sane

sane rationis esse supponimus solvendi necessitati subjectus est, si occasione expeditionis sua alterius patrimonium diminuerit, vel certissimum lucrum intercepit. De aliis delictis supra remisive dictum. Habebitur ratio uno verbo omnis istius, quod tertii interest, negotium cum procuratore non gesisse, quod speciatim, e casu infra addicendo patescet. In isto, quod hic omnino menendum, ad erroris jus quodam imaginarium sicut appellatum, quod iniquum sit ex alicujus errore proficere velle. Cum autem iniquum ad summum nil significet aliud hoc loco, quam quod contra amorem videtur, eo ipso conceditur, quod non sit factum contra justitiam. Dein amor non indistincte suadet, ut errantium misereamur, sed uti omnia ejus officia ferentia circumstantiis dependent, ita potissimum circumstantiae personarum errantium considerandae sunt. Quia haec sibi erroris favore, si quis datur consumto, pertinaces, dicaces ac injuriosi existunt, si quodlibet praestare, vel non praestare poteras, vel tantillum differs. Orandi sunt homines & colendi, a quibus remissionem debiti, vel aliud beneficium ex amore expectas. Non vis inimica adhibenda, non forum in statu, civili pulsandum, vel superiorum stulte imploranda coactio.

Pergamus ad statum imperii. Ubi non existimis, quod in hoc quavis emendata vita hominum, quod hic pax & omne bonum regnent & triumphos agant. Iliacos intra muros peccatur & extra. Quemvis Ita-

tum sua sequuntur incommoda. Hac qui non credit,
 ejus miserendum est, quod statum in quo vivit non
 intelligat, aut jura quibus regitur ignoret: uti loqui-
 tur ferè in simili argumento Illustr. Stryckius. Nimia
 profectò hujus commendatio deprehenditur in Hob-
 besii libelle. Putat enim solum hunc statum, vita-
 serpoci ac belluina homines exemptos misericordes, mo-
 destos, mites, gratos reddere. Esse ipsis instar cam-
 pi alicuius Martii: ubi legum naturalium exercitium
 largissimè floresceret, sed eventus docet, quod ille,
 autor non homines, non cives, faciat, verū belluas.
 Tollit enim omnem communionem juris inter imperantes & parentes, docet, quicquid in cives audeat superior pro injurya haberi non posse. Neminem nil habere proprii. Jure occidi etiam, qui inhonestam facere detrectat. Quamvis in eo sibi non constet, nunc enim honestum & inhonestum à sola principis voluntate derivat, cap. 6. num. 9. adeoque necessariò statuit, quæ princeps jubet, singula honesta esse, nunc quædam non obstante, quod ista fieri velit, inhonestam manerè contendit. §. 12. Nescio sanè, an hac ferula ad gustum Anglorum suorum sint, quibus tamen vitæ liberioris conditionem dissuadere operose nitibatur. An enim charybdim quis anxiè prætervehere tentabit, si ad scyllæ tortuosas procellas miserè sibi pereundum esse videat? Novi minimum, quod hodiernum longè alia ipsis arrideant, quod ex capite libertatis etiam sub imperio, se demum pro veris hominibus venditent. Quod putent, sine ulla libertate regi, quale qhid Moschis & Turcis accidere, ajunt,

ajunt, sit ferarum & canum modo regi, quibus interdum lautius pabulum apponi solet, quo alacrius vennandi servitio defungantur.

§. 9.

Illud controversia caret, quod quia Respubl. ampla societas est, plures quoque status, plura negotia, controversiae plures imò & vitia plura in ea, quam in singulis separatis degentibus familiis deprehendantur. Inde quoque fit, quod plura noviter veluti ordinanda sint, Imprimis modus, quo quivis a quovis suum consequitur, variat. Ut enim taceam alias differentias, in statu naturali ob luxus deficientiam, vel si in hoc nimis crudum videtur, ob ejusdem raritatem, de debitoribus obærat, de horum beneficiis, de observandis in bonis eorum distrahendis solennibus, nitate, quale in civitate non raro conspicitur, reperi solet. Non fit secundum Pufendorfium quod ipsi defendantur relinquunt immissio in bona, per terminos, sed debitore satisfacere recusante, propria auctoritate adeuntur. Non pignus constituitur in fundo, cum & sine hoc jus occupandi ex justa præcedenti causa detur. Non distincta tempora expectantur. Silet vox præconis, ignoratur licitatio, exulat subhastatio, quia creditor de refractarii bonis pro lubitu disponit, modò non plus ipsi auferre præsumat, quam debiti quantitate continebatur. Enimvero hac in statu imperii securi se habent, & justè securi se habent. In hoc statu non expedit singulis relinquere eorum executionem, qua à magistratu fieri debent. Hujus est ciuium defensio & protectio. Hujus quo-

quoque est, quo omnis vis privata absit & exulet, rationem ostendere ac modum, quo debitum à tergi-versante, à luxurioso & pertinaci consequaris. In cludi hæc solent uno vocabulo processus. Hic ex natura pacis inter cives colenda bina respicit, ut ne debitori gravis existat creditor ac iniquus, secundo ne hujus morositas solutionem ad calendas Græcorum rejiciat. Ergo dicere posses virtutes processus esse, ut sit sine sumtibus inanibus, sine terminis quos vocant otiosis, ut tamen & reum cogitet esse hominem. Tum demum itaque sibi constat, sin brevis, sin viliis pretiis, sin defensionem concedat.

§. 10.

Itaque licet antea nihil fuisset evictum, quod procurator, de quo hactenus diximus, se obliget, licet cum tribus supra positis principiis non potuisse combinari nostrum assertum, attamen, quod idem iustitu civili absolveretur minus recte inde concludere fas esset. Etenim sicuti Romanum jus è re civitatis suæ arbitrari poterat, fore, si nudorum pactorum vim obligandi præcinderet: ita pariter in Rebuspubl. fieri potest ac debet sàpè, ut novum obligationis genus, præter ea, quæ naturali statu abtinent, introducatur. Modò his requisitis gaudeat, quod conducat saluti publicæ, quod distinctè probari, quod nova hæc obligatio executioni dari possit, ceteroquin enim non excusabit coram DEO, vel etiam honestis viris imprudentiam, aut malitiam, si perverso studio in bona & libertatem subditorum grassetur princeps. Sed ecquis nega-

negabit, omnia hæc tria amica veluti conspiratione
in proposita nostra quæstione uniri: sicut enim sana
ratio suasit, ne creditoribus sanè nimium ad rem at-
tentis res proprio arbitrio relinquatur possidenda,
verum ut publicè venundata tantum valeat, quantum
valere potest: sic quoque nihilominus ejusdem rationis
dictamen est creditorum non prorsus obliuisci, ut ære
suo diutissimè careant. Verum ambagibus maximè
indulgeretur, si, ut alia id genus præteream, circa li-
citationem res in infinitum protraheretur, si licitato-
ri vexandi causa licitare integrum esset, si qui pro
procuratoru se gessit, nunc pro proxenera se haberi
cupienti benevolæ aures præberentur. Si nulla rati-
habitionis procuratio, ab iis, qui mandatariorum vi-
cibus defuncti sunt, exigeretur. Si jus quoddam er-
roris imaginarium, sub quo quævis procacitas latere
possit introduceretur. Si quod primo loco in nostro
facto nominandum erat, inultam ferret, is pertina-
ciæ malitiæ, qui rem propria stultitia nimis carè
emtam nec ipse retinere, nec, ut alius eandem sibi
addici cuperet, permittere vellet. Idque è saltim,
quò se postea invincibilem ostenderet, atque aptum
jus in suam partem, in qua aliàs minimè propendet,
dædalico artificio detorquendi. Ergo patet, utilita-
tem publicam exposcere, ut procurator frivole vel
malitiosè licitans, non aliis conditionibus, quam, ut
rem sibi emtam retineat, dimittatur. Et quid dice-
res, si e. g. Titius emeret à Lucio ac tradere sine-
ret sibi equum nomine Caji, postea vero, cum eun-
dem Cajo nil tale cogitanti offerret atque ab eo, se

non indigere responderetur, cur injussus emis-
set. An quārō æquum esset Lucium ad receptionem
adigere, cuius tamē nulla hīc culpa versaretur. Enim
verò ut i post acceptionem factam nil æqnius, quām
ut proterviae pœnas luat, is qui negotio ad se non
pertinenti ingessit, ita & ante eandem, cum iam emis-
sit perfecta, idem sanè merebitur. Dein tale statutū
comprehendit factum, quod facile probari, quod fa-
cile determinari potest. Hic non quāritur de aliquo
humanitatis officio, per coactionem imponendo, ubi
mille excusationes adferri possunt. Neque verò vi-
dere datur, quid executioni obseruit, hac omittere non
usque eo difficile est, ac innatis se exuere infirmitati-
bus ob hanc eandem rationem à legibus humanis exem-
tis. Imò quod si in futurum pravē curiosus cautius
mercari non disceat, nec majori prudentia aliena ne-
gotia gerere, sin inquam hac à loco suā ignavia
impetrare nequit, aliis tamen, qui cum eo contrahunt,
ut, jure fieri debebat, consulitur,

§. II.

Sed sat prata biberunt, in quis, clande rivos, i.e.
define tantum tui juris naturalis carmen canere.
Quod juvat (ita pergis) circa istius præcepta non
spernendam vim chartæ consumisse, si idem juris Justi-
niane oracula non respondeant. Sed benè addis: si non
respondeant idem. Jam docebo, quod non ipsorum alia
mens sit. Verum opus est, ut in certas conditiones
prius

56 (15) 56

prius conveniamus, quid tibi sit sententia aliquam
ē jure civili probasse, an requiratur casus in terminis,
aut lex cuius verba clara, an sufficiat per regulas
bonae interpretationis, & ex rationibus decidendi in
civili textu assumptis assertum suum firmare. Sin pri-
us solum tibi placent, fateor, id vix ac ne vix quidem
præstari posse in præsenti casu. Sed si posterius sufficit, ut
omnino sufficit, cum leges scire non sit verba teuere, sed
carum vim ac potestatem, age adferamus pauca! Pri-
mo cur quæsto jure civili procurator tenetur cavere
de rato, sine dubio, quia qui ad alterius voluntatem
in negotii cuiuspiam gestione provocat obligatus fit
ratihabitionem procurare, & ea deficiente ipse solve-
re, alias non liquet cui usui sit cautio. Etenim cogi-
ta paulisper sedatis affectibus ipse, an non hæc cautio
ridicula esset, si dicerem e. g. accipe centum impe-
riales in securitatem, quod ego tibi Sempronii rati-
habitionem, circa quam jam ambigis, an secutura sit,
procuraturus sim, sin vero procuraturus non sum, red-
des mihi meos centum imperiales. Ergo vides, quod
civili legi non contrarietur, cogere procuratorem, ut
sosvati. Neque obserit mihi objecisse cautionem à ju-
dice exigī, ne judicium fiat illusorium, aliud autem
in confractibus dicendum, ubi sapè cum mandatario
circa cautionis istius mentionem res per agitur. Po-
stea vero, ubi nullum adfuisse adpareat mandatum, pro
nullo habetur negotium. Ut enim paucis respondeam,
mihi satis esse videtur, judicem tamen obligationem
agnovisse, est enim cautio res accessoria, quæ obli-
gationem principalem supponit. De in licet privatim

con-

contrahentes forte cautionis obliuiscantur; id tamen principi seu primariæ obligationi procuratoris non magis præjudicabit, quam si creditor pignus præ nimia fiducia neglexit. Firmius vel minimum simile præsidium locamus in L. 81. de V. O. refert ibi Ulpianus ex Celso, quod qui alium sisti promittat, utut poenam non adjecerit, nihilominus à judice condemeretur in id quod interest, ex ratione, quod qui alium sisti promittit, promittit se acturum ut sistatur. Clariora sunt & ad nostræ propositionis demonstratio nem apprimè facientia, quæ extant, §. 3. *Insl. de Inutil. stipul.* ibi dicitur: si spondes Titium quinque aureos daturum, non obligaberis sed si effecturum promisisti, omnino obligaberis. Potuisse enim quis L. 81. cayillari & dicere, quod saltim de interesse loquatur, de damno aliquo supervenienti, ad quod promissor omnino teneretur, non vero, quod ipse contractus tanquam contractus sit servandus, si aliis inde laesis non fuisset. Igitur pro tollenda omni dubitatione ex contextu apparet liquidò, quod quis ad ipsius promissi quantitatem obligetur. Enimvero quid aliud dicimus procuratorem agere? an non ex natura negotii spondet, se effecturum, ut à mandante sequatur approbatio ac ratihabito, sub hac enim lege sola & unica, aliis cum ipso contrahit, & quis quæsto alia mente, cum ipso contraheret? & quis nisi extremè malitiosus alio animo peregrina negotia gerit? Ergo si post id efficere nequeat, quid aequius, quam ipsum ad similitudinem istius Titii cuius in cit. §. 3. mentio fit obligari, ut promissus s. vel 100. vel 100. aureos ex solvat

solvat ipse. Solatum vero, si aliud forte non succurrit, potest capere ex Lege tritissima, quod culpa sit se immiscere velle negotio ad se non pertinenti.

Accedit his L. 4. de R. Jud. & ab ipso adversario laudata L. Plautius de procur. ubi procurator qui se liti obtulit condemnari jubetur, quid vero notet formula: se liti offerre, exponit Gothofredus lit. a. ad L. 4. scil. sine mandato pro reo comparere, se mandatum habere gloriari, quod tamen quis non habet. Atqui vero jam suprad ostendimus, inter negotia judicia ex extra judicialia frustra singi differentiam. Eadem sane culpa, idem prosequitur gradus malitia est, sive ad litigandum in judicio, sive ad contrahendum, extra idem absque mandato se offerre. Deinde negotium subhastationis a judice peragitur. Itaque judex non iniquè ager, si quid juris sit, proterve se ignorare simulanti, cum emphasi ostendat. Porro adjungi meretur favor subhastationis. Supra diximus enim inter præcipuas curas principis esse, ut quoad ejus fieri potest citissimè, sine sumtu accipiat creditor, quod jure petit. Non hujus sane obliiti sunt Romanorum laudatissimi Imperatores. Varia in unum congerit L. 15. de R. Judic. sic cum in contractu emtionis fides soleat haberi de pretio, in materia subhastationis rejicitur eadem. Ne scil. denuò cum emtore novalis oriatur, ne novo ad suum extorqueadum processu opus sit. Ex qua eadem ratione concludimus, procuratorem, qui sine mandato licitatus est, & qui alias

pertinaciæ vitium abunde testatur, non debere falso quodam exemptionis à solutione Privilegio utilissimum justitiae cursum sufflaminare. Tandem naturalis deprehenditur dicti prætoris æquitas, quod nil tam congruum fidei humanæ, quam ea, quæ inter contrahentes semel placuerunt, servare, L. i. de part. atqui verò jam ratio ostendit, quod inter judicem & creditores ab una, & procuratorem ab altera parte sit contractum, & quidem in hunc sensum, ut vel ostendatur suo tempore mandatum, vel solvatur. Itaque non audiendus erit, qui horum neutrum præstare velit. Tandumdem enim quivis stipulatori querit procurator, quantum habiturus fuisset si ratihabito debite esset secura, ut eleganter acutissimus Faber monet ad Tit. C. de evict. def. 6. Igitur analogia juris nostri civilis, si aliud non esset, satis evidenter monstrat, sententiam condemnatoriam, qui de mandato sibi non prospexit, evitare non posse.

§. 13.

Neque verò ab usu practico abhorrent, quæ habent ex variis principiis deduximus, cùm consentientes habeamus penè multos. Adeò ut si communii opinioni aliqua sit habenda fides, nostris quæ eidem suffulta est, eò tutius innitinos posse videamur. Existimo quidem cum aliis olim repertos fuisse & hodiendum reperiri communes errores, id tamen simul non inficior, quod quivis, qui propriâ cogitatione veritatem invenire aggreditur, insigniter potestea

stea in meditationibus confirmetur, si alios initio veluti ratiocinationum calculo idem supputasse deprehendit, primò nobiscum facit. *Cardinal. Tusch.* qui conclus. 830. ita differit: *Quando se quis fecit procuratorem in eo, in quo procurator non est, quia suum vindicatur adstringere fidem, ipse tenetur.* Quod ipsissimum est assertum, cuius probationem nos suscepimus. Neque multum abludit ab his, de *Socinis Consil.* 154. Licationem pro contractus specie agnoscit notissimus Saxonum *JCTus Berlich.* Conclus. 81. num. 175. unde pœnitentiam excludit, sine dubio ad procuratorem sine mandato licitatem eadem applicabit, ob ante dicta. Inter licitatem & subhastantem contractum intercedere, *Job. Bapt. Asinii*, doctrina est, cap. 2. de execut. Animosum licitatem qualis fuit ille, cum quo nobis negotium est, cavere & consequenter solvere debere, vult *Ludov. Postius*, in *pect. 35. quaest. 11. num. 36.* omnium quos evolvere datum apertissime nostra propugnavit gnarissimus praxeos ap. Lipsiensis Scabinus *Philippi*, cuius hæc extant in *Tract. de subbast. cap. 3. comm. 7. num. 30.* Hoc tamen casu, si quis alterius nomine licitatus fuerit nec sibi de mandato prospexit, id periculi sustinet, ut pœnitente (ergo multò magis declarante sibi nunquam tale mandatum in mentem venisse) mandante ipsem pro emtore habeatur, ut nolens volens pretium solvere debeat.) Neque enim qui suis diffidetur ullo praetextu, ad exsolendum pretium cogi potest. Nec mandatarius concurri debet de injurya, utpote, quam sua culpa sentit, vide plura ibid. Ceterum, qui ad exigendam pecuniam mandatum habet,

non statim habet ad licitationem, cum habens mandatum in principali, non censeatur habere in accessorio. *Cephal. l. 2. consil. 220. numz. 16.* nec ultra obligat quam mandatum loquitur. *Id. ibid.*

§. 14.

Dubitare vero posses de dictis ac diffidere iis, quæ ex jure naturali attulimus, uti & forte, quæ è jure Romano aut Doctoribus arcetivimus, tibi iniquitatem sapient. Age dubitationem tollam adductis juribus aliis. Jus Canonicum creditur consulere conscientiis & sequi aequitatem in pluribus. Sed in eo traditur, quod Episcopus, cui commissum in Diœcesi quadam, ut ordines celebraret, si ad sacros ordines promoyeret quendam titulum non habentem, ei cum in culpa fuerit, taliter ordinando eundem teneatur necessaria alimenta subministrare, donec ipsi vel per eum, vel per alium de competenti beneficio fuerit provisum: si vero ipse committens (ita pergit c. 37. X. de prab.) certas personas nominavit ordinandas, quia prævidere antitulum haberent, debuit, ad predicta, donec per eum beneficiariæ fuerint obligatus existit. Ratio decisionis Bonifaciane est in priori membro, quod ob excessum finium mandati tertio cum quo negotium intercedit, se obliget mandatarius, ad id, quod consecuturus fuisset à committente, si ipse talia jussisset, vel talia ipsum jussisse ostensum fuisset. Neque me ferit, quam formas objectio, potius è materia substrata esse desumendum argumentum sententia,

NOT

titia, quod videlicet nemo sine titulo ordinari posset. Et enim urgeo id in textu non disquiri, an alimenta debentur, an sine titulo ordinato sit succurendum, sed cui incumbat ad ista obligatio, quod papa est doctrina de mandato declarat, distinctione in jam recitatis verbis adhibita. Quae alias sit mandati custodiendi religio, idem cap. 10. d. 1. inculcat. Video à Philippi vel supra cit. pro defendenda doctrinæ exequitate adduci cap. 86. X. de R. J. in 6. scilicet damnum, quod quis suam culpam sentit, sibi non aliis imputare debet. Eodem modo concludit Papa in nostro textu, ait enim: in culpa fuit taliter ordinando. Et profecto egregie turbarentur regulæ imputationis, quæ bonum malumque in facti autorem rejiciunt, nisi hoc modo Pontifex respondisset. Ita quidem computum instituit affectibus depravata ratio, quod si emolumenntum aliquod emergat, id sibi deberi velit, quia occasione facti sui emersisset. Abhorret hic ab omni communione dividendo iudicio. Totum putat esse majus qualibet sua parte, enimvero, si de solutione, de pensione, damni sermo sit, tunc si quidem alia ratione culpam in totum in alium transcribere potest, promissimè id audet, hoc vero non procedente, minimum quosvis frigido & leviusculo praetextu in stultitiae commissione societatem pertrahere summoperè allaborat.

Magni fieri denudo incipit à viris illustribus ius nostrum patrium, ejusque ea dicitur ab Illustre. Stryckio
C 3 in

in U. M. P. esse auctoritas, ut qui pro se allegat, non
 teneatur speciatim usum & valorem docere, sed prae-
 sumtio sit id hodienum obtinere tanquam legem do-
 mesticam, nisi ubi sigillatim ordinationibus provin-
 cialibus abrogatum legatur, quod de Marchia sua te-
 statur idem incomparabilis JCtus. Consulamus ergo
 ejus fontes rem sanè non indignau facturi. Occur-
 runt quidem in spéculo Juris in spéculo Juris Sax. cir-
 ca processum & actus executoriales pauciora, pro ge-
 nio populi morum simplicitati etiam isto ævo, ubi
 conscribebatur maximoperè studentis. Non tamen
 planè penitus nos sine responso circa nostrum argu-
 mentum dimitit. Ita enim ait l. i. art. 60. Jeglicher
 Mann mag Vorsprach seyn in dem Lande zu Sachsen
 zu Land- Recht/ ohne Pfaffen den man an seinen Rech-
 ten nicht beschulden mag. Bürgen aber muß erschehen/
 so er kein Erbe hat für dess Richters Gewette und Buße/
 ob er sie verwirkt unb nicht ehe. Addit significanter
 interpres, quod debeat satisdare in judicio, judicio
 fisi & judicatum solvi. Nisi principalis forte cautio-
 nis loco bona sua oppignorasset, idque tanquam ne-
 cessarium etiam consuetudine servari.. Cautelam
 procuratoribus sugerit glossa ibid. num. 5. Arcet idem
 speculum à procurement foeminas, si cum judice res
 agatur, lib. 2. art. 63. Es mag kein Weib Vorsprech seyn
 noch ohne Vermünden Klagen das Verwirckte in allen
 Calfurnia, die vor dem Richter missbahre vor Zorn. Unde
 sine dubio nec ad subhastationem admissa fuit, quod
 ineptè creditit adversarius. Enimverò objicis: obti-
 nuit id in criminalibus, de quibus non est dubium,

pro-

provocas ad art. 16. l. 2. Ein ieglicher Mann soll Ges-
wehr geloben/ so er flagt vor seinen Herrn oder Prin-
cipali um Wunden Todtschlag oder Leumünß. Et sicuti
actores, sic etiam rei procuratorem in criminalibus
cavere. Accedere vocabula Busse/ Gewette/ quæ cri-
mina supponunt. Sed hanc distinctionem falsam es-
se, vel ipsum summarium docet verhis: Wer nun
Todtschlag flaget/ der muß wie in Bürgerlichen Sachen
Gewehr thun, vid. lib. 1. art. 4L Addo jus Sa-
xorum concepisse procuratorem tanquam personam
dicentem, se alieno nomine alieno iussu agere, ex hoc
verò conceptu conclusisse, quod talem quoque in ef-
fectu se deceat ostendere procurator, qualem se ven-
ditat, & pro quali ab altera parte accipitur. Igitur
quia non contra definitiones & rerum moralium es-
sentias statuere præsumit, non potuit aliter decidere,
quam adesse in procuratore obligationem principa-
lem, quam supra indigitavimus, cautione saltim fir-
mandam.

Mitius mihi egisse videor cum Antagonista, qtd
in legum adductione nec quidem ad peculiarem ac
singularem malitiam, qua ipsum agitatum fuisse supra
dixi respexerim. Neque enim id opus esse depre-
hendi, cum jure ad solvendum cogi hactenus evicerim
& qui bona fide excedit. Cum excessus sit ipsius
excessus & ipsius versetur culpa, quod bene videre
& bene fidere, i. e. inepte fidere, eadem esse existima-
verit.
2019

verit. Igitur ipse poterit facere applicationem ad sua
gesta potius per argumentum à magistris ad minus;
quam nos forte neglecti statuſi controvēſia acſularē.
De jure ceteroquin Lubecensi art. 6. lis itidem nota est,
quid ſignificetur vocabulis. Quo Gewinn und Verluſt.
Merius celeb. hujus interpres ita accipit; quoq; hic ex-
clusa sit reſtitutio in integrum, praxi coiuſuī eō ca-
ſu ſi procuratorem negligente non ſalvendo eſſe
contingat, mandanti indulgeri ſolita, adeo que imputan-
dum ſit mandanti quod talem mandatarium elegiſſet.
Aſt cum impossibilium non ſit obligatio & nimiam ſcrū-
pulofitatem jura non exigant, ſecundum effata Ulpiani de
jur. & fact. ignor. non video, quo modo, quodvis a procu-
ratore admiſſum absurdum in mandantem redundare
queat. Quis enim usq; eo omnium contrahentium ex-
aminare potest conditionem, ut ſciat, quinquāli aliquid
iniqui facturos eſſe; Natura humanorum negotiorum
tale quid non admittit. Ergo omne arbitrium judicis
non puto exclusum, qua enim culpa e.g. ei fidem habui-
ſe, cui tota civitas credit, & quæ durities contra, hu-
jus ſingula vel dolosa vel stuſta facta luere. Adſertur
ab alio aliud, quod hic agatur de conſtantia procura-
toris jure iſpiſi iuſiuncta, quod à processu ſenſeſi ſuſcep-
to defiſtere nequeat, ſed ad officii continuationem
cogendus ſit. Atqui verò hoc jam alio jure definitum
eſt, quod judicialis cognitio requiriatur. Ego hunc
textum non pro mea ſententia, nec contra eandem fa-
cere arbitror, cum de procuratore fides mandati ex-
cedente non agat. Sed genuina ejus mēns videtur,
quod actor ex reus uterque ſufficienti mandato ſuos
pro-

procuratores instruere debeant. Siquidem ille velit habere den Gewinn, hic conetur evitare den Verlust/ Facit huc art. 9. lib. 2. spec. Sax. der Richter soll Bür- gen haben/ daß Kläger und der/ auf welchen die Klage gehet/ daß Recht vollkommen wollen. Ergo & manda- tarii debent ostendere, daß sie das Recht vollkom- men wollen/ vel prout jus Lubecense loquitur: Zu Ge- winn und Verlust. Minimum hoc verum est, quod jus Lubecense nostris assertis non contrarietur.

§. 17.

Tractavimus jam veluti majorem propositionem, quæ nuue ad casum specialem venit accommodanda. Quod eò palpabilius fiat, si denuò ad §. 3. oculum ad- jiciens, demonstrandum mihi esse cogitem (1.) Ti- tium (sic enim omnis homo ferè in jure civili nostro appellat, unde otiosus quidam jampridem occasionem arripuit consarcinandi ff. C. & Inst. loca, ubi nomen hoc occurrit, & inde vitam Titii conscribendi) fuisse procuratorem & pro tali segesisse. (2.) Ipsum ci- tra speciale mandatum licitatum fuisse (3.) tantam pe- cuniæ summam quantam daturus erat nemo. (4.) aliis verum pretium, unde creditoribus satisfieri potuisset offerentibus, restitisse. Singula patescent è specie fa-cti, quam ex ipsis, quæ ad manus sunt, judicialium, actorum copijs, quoad potissimas circumstantias inte-gram & illibatam exhibebo. Mevius in civitate Hanseatica mille marcarum Lubecensium mutuò de- derat Cajo in alia civitate Hanseatica, contingebat fa-

D to

to Mevium defungi, ubi tutor filiorum jubebatur esse Sempronius. Hic propter rationes idoneas creditum exigere constituebat. Mittebatur ab eō charta blanca ad Lucium, in loco crediti degentem, addito monito, vellet iste virum juris peritum adire ac rogare, ut dicti aris appellaret Cajum, quod si solvere nollet, rem aggrederetur secundum regulas processus, quem in finem pro legitimanda in judicio persona comparatam esse chartam blancam facili negotio in justum mandatum stylo curiae congruum transformandam. Lucius acceptis literis confert se ad Titium nostrum, & quid ipsi perscripsisset Sempronius, exponit, & an ille exactoris, munere fungi vellet, querit, insimul chartam blancam sibi transmissam offerens. Acceptat Titius protinus chartam blancam, debitam diligentiam circa negotium pollicitus. Gerit se initio Titius suo officio satis conformiter. Cajum solutionis tempus instare admonet, eo moras necesse, rem ad senatum deferat, immisionem in bona petit, ac sublationem urget, quæ ipsi quoque nomine senatus non denegabatur; Sed ecce quid audet ulterius! in ædes questionis inconsultis quorum scire intererat, bis mille & ducentum marcarum licitationem facit, sibi id mandatum esse prætendens, constituit procuratorem, sequitur addictio & processus solennitates reliquæ. Confestim apparet Javolenus, cui ædes 600. marcarum nomine oppignoratae erant, & petit à Titio, ut eorum nomine satisfaceret, vel ratificationem procuraret. Titius ad varias excusationes dilabitur, donec Javolenus rem ad judicem cogitur deferre. Et

Et

Et quid aliud agendum cum iis, qui moras proterve
faciunt, tergiversationibus delectantur.

§. 18.

Comparat Titius post satis diuturnam procras-
tinationem, & excipit se omnia non mandatario, sed
proxenete nomine gessisse, suum autorem laudasse,
per consequentiam se parum curare, quis solvere
debeat per legem secundam de proxenetis. Subba-
stationem & licitationem non exigere mandatum,
utramque à proxenetis peragi. Nihilominus judex
pronunciat, Titium solvere debere nisi probaret sibi
à Lucio speciatim mandatum esse tantum pretium li-
citare. Acceptat creditor Javolenus prius sententiæ
membrum, quæ pòsterius vèrò sibi non liqueat mo-
net, quare is alterationis ad se non pertinentis fi-
nem expectare jubeatur. Posse Titium peculiari pro-
cessu à Lucio, si ipsum mandatum dedisse appareret,
ratione gesti officii indemnitatem consequi. Igitur
cum sententiæ ulterior declaratio denegaretur, ap-
pellationem interponit, quam mox, more solito, de-
ductis causæ fundamentis justificat, imprimis urget,
quod nomine tutoris pupillorum facta sit immisio,
subhastatio & adjudicatio, de Lucio vèrò, qui nunc in
judicii scenam produceretur, ne minimum quidem di-
ctum, itaque inde concludendum, quod ipsius fidem,
nec judicium, nec alii, quorum interfuit, secuti sint.
Addit observantiam specialem loci, quod publice præ-
co proclamaret: Ver flagen will flage fesse; Idem,
quod

quod in processu subhaftationis procurator judicialis mandatarium ne actus fiat illusorius constituere teneatur, idque Titium tanto minus latere posse, quod ipse procuratorem constituisse. Sed quid ad hæc Titius? Is, de proxeneta varia ex variis conscribillat, & multa inania in L. 20. de Inst. commentatur. Statum controversiae torquet, & differentiam inter immissionem ac subhaftationem à nemine sùd modò negatam operosè definit. Satis quoque fuse disputat de sensu juris statutarii, & quam iniquum sit procuratorem pro exiguo lucro in magnam pecuniæ summam condemnare. Procuratores judicii ordinarios in subfidiū vocat, velint agmine facto communem hostem secum adoriri, ac abominandum dogma de obligatione procuratoris publico decreto è foris Christianorum, publica lege desuper à Senatu impetrata, proscribere. Post seditiosas has machinationes, uti fieri solet, ubi affectus prævaluere rationi, ad scommata, dicteria & calumnias devolvitur. Absurdissimam dicit petitionem & injustissimam, quæque in foro poli, cuius tamen regulas curæ cordique minimè ipsis esse abundè liquet, minimè excusationem inventiat.

§. 19.

Judicet ex his æquis lector, annon æquissimam sententia superioris judicii, quæ rescissa conditio ne priori de admittendo procuratore ad probandum tertii mandatum, solutionem pure dictavit. Fuit enim
Titius

Titius noster sine dubio mandatarius seu procurator,
alterius enim nomine in judicio egit, chartam blan-
cam in hunc usum recepit, immo si hoc non fecisset,
sine dubio à limine Judicij fuisset repulsus. Refero huc
art. 7. Jar. Lub. supra cit. ubi quivis legitimè impedi-
tus tenetur mittere tamen Gevolmächtigten/ hinc in-
fero, quod, qui pro alio agit necessariò, mandato in-
structus esse debeat. Continuavit noster processum
immissionis sub persona mandatarii usque ad finem,
ne verbum quidem de proxenetico munere com-
memorans; probè gnarus, quod, qui litem no-
mine alterius Lubeca persequitur, (ubi secundum jam
ante tradita, præcomonet: Wer flagen will/flage feste)
tanquam proxeneta non admittatur, quippe qui judi-
cium eludere posset. Pro appendice immissionis
processus est urgere subhastationem. Ergo sub' eo-
dem charaktere mandatarii noster ad subhastationem
progressus est, neque vero credo hic nodum in scirpo
quæstituros fuisse constituentes, quasi ad subhastatio-
nem speciale mandatum requiratur. Nam vix aliter
potest fieri, quin res sit hastæ subjicienda, si post im-
missionem non alia adsint solvendi media, nec inter
creditorum & rem æqualitas deprehendatur. Sed quod
secundo loco probandum, licitando sine dubio fines
mandati egressus est idem. Neque enim expedit cre-
ditori rem ipsam emere, multò minus voluntas eius
præsumi potest, quod care sit emturus: pertinet actus
licitationis igitur ad actus, qui magni præjudicii esse
dicuntur. Quod verò ait, se statim in judicio nomi-
nasse suum auctorem, adeoque non sua fidè emisse:

1501

D 3

ad

ad illud Matthæi, quem ipse citat, respondet, quod duo requirantur ad procuratoris securitatem, non tantum ut veri emtoris nomen edat, sed ut speciale mandatum producat. Neutrum egit noster, edidit nomen der Festingischen Kinder/ quod rubrum processus immissionis, imo singula nigri verba docent, idem solennissimè repetitur in excerpto protocolli circa substitutionem & adjudicationem, id quod cuivis insipienti patebit. Quà fronte ergò dicere potest, se laudasse Lucium, & quid quaso efficeret, si mandatum non insimul addidisset. Nunquam Lucii fidem judicium & credidores respexerunt, sed uti dictum, der Festingischen Kinder. Circa tertium moras nectere opus non est, testatur eventus, quod pretium in sanguinem & immane fuerit, quis enim in tota civitate tandem obtulit? Quartum acta confirmant, producto in medium cūjusdam mercatoris chirographo, quo se emtorem prōficitur summanū non spēnendam offensens. Verū ut noster ostenderet, nihil esse difficiilius, quām pertinacem vincere seipsum, à se impetrare non poterat, ut ei locum daret; inde applicatio iurium suā sponte liqueat. multa sīc non mentitur
 bōp bōz iusbusdērēb zōlīsūpē mōrē mīlībō
 zēd zīdub. onil obas. §. 20. transacta cool obnūz
 oni mīlībō mīlībō mīlībō mīlībō mīlībō
 Cum vero noster videret parum sibi favere sententiam judicis (neque enim aliter poterat fieri) ad extraordinarium plane remedium dilabitur, quod olim apud Judæos, homines à duritie cordis notissimos non infrequens fuit. Scilicet parum modeste scriptum libel.

libellum ad adversarium, optima fide suum ab ipso
 exigentem, transmittrit, ac ad vallem Josaphati morti
 vicinum evocare non erubescit. Fingamus per im-
 possibile, in praesenti enim casu fieri aliter nequit,
 iniquam fuisse latam sententiam. An regulæ Chri-
 stianismi, quas tantoperè crepat, & ingeminat, non de-
 bite cordicitus ponderat noster, permittunt, ut vin-
 dictæ cupiditas, immo immortalis vindictæ cupiditas in
 nobis triumphos agat. Habet quidem ambitio in cri-
 minali humano judicio hoc privilegium, quod ita cen-
 sente Ulpiano ignoscendum sit se vindicare volenti. Hoc
 tamén ei nullo jure impertitur, quod ad ejus œstrum
 veluti assurgere & pro imaginario libitu sententiam
 ferre teneatur judex, si forte ægre per injuriam cui fa-
 cium. Quid ergò de DEO præsumemus. Qui omnium
 affectuum eradicationem nobis injungit, & jure injun-
 git, cum & ipse vires largiri queat, id quod Politici
 judicis facultatis modulum excedit. Legitur quidem
 in sacris scripturis, quod sancti sèpius Deo commis-
 rint vindictam, sed quid inde? vel enim precati
 ut per crucem & calamitates in his terris impiis im-
 missas, isti in viam Reducantur, quod in nostro casu
 non factum. Vel si aliud appareret, quod durius es-
 set, cogitandum, nec sanctorum facta omnia esse imi-
 tanda; Non videndum, an aliquod à sanctis fa-
 cium, sed an sancte factum. Pro certo habeo, huma-
 nitatis Christianæ limites immane quantum turbari, si
 vel pro levi offensa, vel planè pro imaginaria, pro-
 ximus in summum divinum jus, aeternis ibi pœnis ac
 flammis addicendus vocaretur. Neque verò me ter-
 rent

rent varia exempla , quibus vulgares libelli scatent . Possunt enim unius ejusdemque rei plures esse causæ . Multos fortè rebus humanis mala conscientiæ angor , non pauciores fatum vel rectius libera Dei voluntas , eximit subito , non tamen licitum est , ut hoc inde corollarium excuslpatum quasi nostris votis vindictæ ac irarum plenis , nescio quæ vis magica inesset . Ridemus fulmina bruta Pontificis , quidni & nostra ? quid enim aliud sunt in injustissima causa ad summum Numinis judicium factæ provocationes .

S. 21.

Paucis videamus adhuc disputationem Titii nostri , quam facultatis cuiuspiam inclytæ permisso typis publicis exscribi fecit miranda sanè in ea appetet versutia ; format ibi statum controversiæ hoc modò : An procurator pro cliente solvere teneatur , quod generatim intellectum negat ; & recte negat , cum nemo sanæ mentis id affirmet . Itaque si bona fide agere voluisset , non oblitus fuisset in quæstione circumstantiarum , quas supra sigillatim tetigimus . Carerum in eo fallitur , quod liti se offerre saltim de isto dici putet , qui ad frustrandum vindicaturum & vexandum se pro possessore fert , jungenda enim hisce sunt , quæ suprà e Gothofredo attulimus . Larvas sibi porrò fingit , quas oppugnet , querendo e. g. annon procurator exinde citra discrimen solvere teneatur , quia litis contestatio esset species quasi contractus , quis quæsanæ mentis talem objectionem formet ?

pro-

provoco ad ipsius scientiam, et si quam habet conscientiam, an sciat autorem, cui scrupulum injecisset hoc miserrimum meditamentum. De, eo quod hodie litis contestatio planè non sit quasi contractus dicere nolo, cum illud speciali programmate ad oculum ostenderit, doctissimus Hallensium *D. Ludovici*. Longè alia debuisse cogitare, si serio secum disputatione voluissest, scilicet, quid obtineat in procuratore fines mandati excedente, pertinaci, inconsulte licitanti. &c. Hæc si solidè diluissent, herbam ipsi porrigeremus non rogati. Quæ è jure Lubecensi memorat, nos non premit, cum hac probatione non simus usi. Reliqua vel generalia cumulant, vel de Advocati & proxeneta officio exponunt, uno verbo nos non tangunt. Quam primum firum praesidiūm in L. Plautius locet, supra fuit ostensum: Sicuti nec Matthæi locum, in quo se calum in terminis terminantibus reperiisse gloriatur, silentio transmisimus, sed eundem nō his cum facere probatum est. Meminimus, nos in actis legisse, quod sententiam contra jura mundi prolatam esse exclamat noster. Sed quomodo hoc? Non est enim laudatissima senatus sententia juri naturæ universali, non civili Justinianeo, non Canonico, non Saxonico, quod itidem pro specie juris communis habetur, contraria, quomodo ergo contra jura mundi. Potuissent plura è variis ordinationibus pucessuum compilari. Sed sapienti satis.

T A N T V M.

E

COROL-



COROLLARIA.

Corollarium vetus nostri I.

An procurator per litis contestationem verus
fiat litis Dominus? Neg.

Corollarium nostrum I.

Quæstio hæc est otiosa, quia hoc litis dominium erat merum juris Romani fragmentum,
Schilt. ad tit. dc. procurat. VVissenbach. Disput. 12.
ad ff. num. 17. Giphanius, tit. Cod. de sent. ex pec-
rio. recit. p. 225.

Vetus nostri II.

Alius est instantia & processus, alius litis &
erit in item deductæ Dominus, hinc sequi-
tur.

Nostrum II.

Sublato fundamento, eidem corruiunt super-
structa.

COROL.

Vetus

Vetus nostri III.

Nec solvi procuratori sive speciali manda-
to posse , nec ipsum de suo solvere te-
neri.

Nostrum III.

Nulla regula tam firma , quæ non patiatur
exceptionem . Exceptionem abundè docuit dis-
sertatio .

Vetus nostri IV.

Leges civiles & fori , quanquam alias satis
æquæ sint , ut humanæ , non tamen omnes in
foro poli excusant .

Nostrum IV.

Multo minus excusat in foro poli , qui con-
temnendo leges civiles ne quidem hominem
rationalem , se esse ostendit . Ne futor ultra
crepidam , qui terrestria jura spenit , ds cœ-
lestibus judicare nequit .

Vetus

51 (o) 52

Vetus nostri V.

Qui malam litem fover, & fortè postea
victoriam reportat, mortaliter peccat, nec ob
rem judicatam in conscientia securus est.

Nostrum IV.

Non omnia sunt peccata, quæ peccatoribus
peccata videntur, nec omnia mala, quæ mā-
lis mala. Addas : conscientiam sàpè mi-
ram rem esse.

Vetus nostri VI.



Jura, Diss., 1706

ULB Halle
005 360 722

3



VD18



1706, II

20
A3

Q. D. B. V.
DISSERTATIO JVRIDICA
De
**PROCVRATORIS
OBLIGATIONE**

SI FINES MANDATI EXCEDIT
PRÆCIPUE

**QVA CREDITORIBVS TENETVR,
IN PROCESSV SVBHASTATIONIS,**

QVAM
RECTORE MAGNIFICENTISSIMO
SERENISSIMO PRINCIPE AC DOMINO,
DOMINO

GVILIELMO HENRICO
DVCE SAXONIÆ, JVLIÆ, CLIVIM, MONTIVM,
ANGARIÆ, GVESTPHALIÆ, & reliqua
DVCATVS ISENACENSIS HÆREDE
CONSENSV INCLYTÆ FACULTATIS JVRIDICÆ
IN ACADEMIA JENENSI

D. JO. PAVLI KRESSII,
PVBLICO ERVDITORVM EXAMINI
SVBMISIT

CHRIST. FRID. DE TODEN,
EQV. SAXO-LAVENB.

AUTHOR.

D. XXIV. DECEMB. 619 136 CVI.

JENÆ, LITERIS MULLERIANIS.